Sažetak Projekta

Država: Crna Gora
Broj projekta: 56649
Sektor: Energetika
Vrsta obavještenja: Država
Kategorija zaštite životne sredine: B
Planirani datum odobrenja: Oktobar 2025
Status: Pregled koncepta
PSD objavljen: 19/09/2025

Opis Projekta

EBRD razmatra obezbjeđivanje kredita uz državnu garanciju u iznosu do 15 miliona EUR za Crnogorski Elektroprenosni Sistem AD („CGES“ ili „Kompanija“). Sredstva iz EBRD finansiranja biće korišćena za unapređenje prenosnog koridora Trebinje (BIH) – Perućica (MNE) – Podgorica (MNE) – Vau i Dejes (ALB), čime će se kapacitet povećati sa približno 300 MW na 600 MW. Unapređenje će prvenstveno podrazumijevati zamjenu postojećih provodnika sa provodnicima visokih temperatura i niskog opterećenja (HTLS) duž 220 kV nadzemne prenosne linije koja prolazi kroz Crnu Goru, od granice sa Bosnom i Hercegovinom, preko ključnih trafostanica kod hidroelektrane Perućica i glavne trafostanice u Podgorici, do granice sa Albanijom.

Ciljevi Projekta

Projekat će ojačati regionalnu energetsku povezanost i otpornost mreže na području Zapadnog Balkana, sa ciljem udvostručavanja kapaciteta prenosa sa, okvirno, 300 MW na 600 MW. Ovo unapređenje biće ključno za integraciju značajnog portfelja elektrana na obnovljive izvore energije u regionalnu mrežu. Realizacijom projekta očekuje se značajno smanjenje gubitaka u prenosu.

Tranzicioni uticaj

ETI **[69]**
Projekat ima veliki značaj za obezbjeđivanje stabilnog i bezbjednog rada prenosnog sistema Crne Gore. Projekat cilja tranzicioni kvalitet „Otpornost“ jer uključuje posvećenu Tehničku saradnju (TC) za podršku korporativnom upravljanju Kompanije i procjenu spremnosti CGES-a da uspostavi regionalno povezivanje tržišta na osnovu raspoloživog kapaciteta prenosa (alokacija prekograničnih kapaciteta), što podržava integraciju OIE i regionalnu trgovinu u skladu sa procesom približavanja EU. Drugi kvalitet je „Zeleno“, jer će realizacija projekta omogućiti priključenje novih izvora obnovljive energije i dovesti do smanjenja gubitaka u prenosu, čime će se smanjiti emisije CO2.

Informacije o Klijentu

CRNOGORSKI ELEKTROPRENOSNI SISTEM AD (CGES)

CGES je operator prenosnog sistema Crne Gore, odgovoran za vlasništvo i upravljanje trafostanicama i prenosnim vodovima na naponima od 400 kV, 220 kV i 110 kV. Kompanija upravlja mrežom od 59 vodova ukupne dužine oko 1.512 km. Ukupan transformatorski kapacitet iznosi 4.166 MVA (sa ukupno 55 transformatora). CGES ima ključnu ulogu u regionalnoj energetskoj integraciji, sa interkonekcijama sa elektroenergetskim sistemima u Srbiji, na Kosovu, u Bosni i Hercegovini, Albaniji i Italiji, putem strateškog podmorskog kabla, jačajući poziciju Crne Gore na širem evropskom tržištu električne energije.

Finansijski rezime EBRD

Iznos finansiranja: 15.000.000 EUR
Ukupni trošak projekta: do 17.100.000 EUR

Dodatnost:
Banka premošćava jaz u finansiranju nudeći kreditni rok za operatora prenosnog sistema Crne Gore, koji nije dostupan na lokalnom tržištu.

Ekološki i društveni rezime

Kategorija B (ESP 2024). Zamjena provodnika i povezane opreme na postojećoj prenosnoj liniji povezana je sa lokalizovanim ekološkim i društvenim uticajima, koji se mogu lako riješiti i ublažiti sprovođenjem ESAP-a. ESDD sprovodi eksterno angažovana strana i obuhvata pregled kapaciteta klijenta i plana upravljanja, aktivnosti uključivanja zainteresovanih strana oko Projekta i E&S osjetljivih receptora duž koridora postojećeg voda. Ovaj PSD će biti ažuriran nakon završetka dubinske analize.

CGES je postojeći klijent Banke i ima institucionalni kapacitet da strukturira Projekat u skladu sa EBRD ESR-ima. Kompanija ima adekvatne E&S procedure, uključujući ISO sertifikovane sisteme upravljanja zaštitom životne sredine i zdravljem i bezbjednošću na radu. Ovi sistemi biće primijenjeni i na Projekat. Planove upravljanja razviće Izvođač i oni će se dalje primjenjivati kod podizvođača. CGES ima sveobuhvatne politike rada i procedure, uključujući mehanizam za pritužbe radnika i Kodeks ponašanja za dobavljače. Očekuje se angažovanje ograničenog broja radne snage, a smještaj radnika nije planiran.

Preliminarni rezultati ESDD-a pokazali su da se osjetljivi receptori (domaćinstva, vinogradi) nalaze u neposrednoj blizini nekih stubova, pa će radovi biti organizovani tako da se izbjegne uticaj na zemljište (uključujući pristup zemljištu), zdravlje i bezbjednost ili prekid snabdijevanja zajednica u okruženju, sa posebnom pažnjom na ranjive grupe. Svaka eventualna šteta ili ometanje pristupa zemljištu biće riješena i nadoknađena u skladu sa EBRD

ESR 5. Radovi će biti planirani tako da se izbjegne prekid željezničkog saobraćaja u neposrednoj blizini dijela koridora.

Koridor linije prolazi kroz Park prirode Rijeka Zeta i kandidatski Emerald lokalitet Ćemovsko polje, oba značajna područja za ptice. Radnicima angažovanim na ovim lokacijama biće obezbijeđena posebna obuka, a sezona gnježđenja će se izbjeći kako bi se smanjili uticaji tokom radova. Iako Projekat neće dovesti do dodatnih dugoročnih uticaja na osjetljive vrste ptica i staništa u ovim oblastima, biće sprovedena dodatna istraživanja biodiverziteta i razmotrene mjere zasnovane na dizajnu na odgovarajućim dionicama linije.

Plan uključivanja zainteresovanih strana („SEP“), uključujući proces za pritužbe, biće razvijen za Projekat i objavljen na sajtu Banke na engleskom i crnogorskom jeziku. Već su sprovedeni rani razgovori sa vlastima i lokalnim zajednicama, a prije početka radova biće imenovan poseban službenik za komunikaciju sa zajednicom, odgovoran za sprovođenje SEP-a i upravljanje spoljnim pritužbama tokom trajanja Projekta.

Plan akcija za zaštitu životne sredine i društvenih pitanja („ESAP“) biće razvijen i usaglašen za Projekat. Banka će pažljivo pratiti sprovođenje Projekta kroz E&S izvještavanje od strane klijenta.

Usklađenost sa ciljevima Pariskog sporazuma

Projekat je ocijenjen kao usklađen sa ciljevima Pariskog sporazuma vezanih za ublazavanje i adaptaciju klimatskim promenama, na osnovu primjene EBRD-ijeve metodologije za usklađivanje direktno finansiranih investicija ciljevima Pariskim sporazuma.

Projekat je usklađen sa ciljevima Pariskog sporazuma vezanih za ublazavanje klimatskih promena, jer se finansirana aktivnost nalazi na zajedničkoj listi multilateralnih razvojnih banaka (MDB) pod kategorijom „Energija, prenos i distribucija električne energije, uključujući pristup energiji, skladištenje energije i upravljanje potrošnjom“.

Klimatski rizici s fizickim negativnim efektom na projekat, koji su identifikovani kao materijalni, nakon detaljne analize su ocijenjeni kao nematerijalni ili dovoljno kontrolisani kroz mjere ublažavanja njihovog efekta. Takodje, projekat nije u suprotnosti sa nacionalnom politikom za adaptaciju klimatskim promjenama niti sa otpornošću šireg sistema protiv klimatskih promena. Zakljucno s tim, projekat je usklađen i sa ciljevima Pariskog sporazuma vezanih za adaptaciju klimatskim promenama.

Dodjeljivanje zelenog finansiranja

100% EBRD-ijeve investicije je klasifikovano kao zeleno finansiranje, jer podržava aktivnosti koje doprinose ublažavanju klimatskih promjena i prilagođavanju na njih.

Dodjeljivanje zelenog finansiranja za ublažavanje klimatskih promjena zasniva se na EBRD-ovoj metodologiji za određivanje udjela zelenog finansiranja u investicijama, uz primjenu specifičnih smjernica u skladu sa kriterijumima „Greenfield prenos ili distribucija električne energije koji podržavaju isporuku ne-nuklearne, vrlo nisko-ugljenične električne energije“ i

„Transport energije, unapređenje efikasnosti ili smanjenje emisija CO_2e u prenosu ili distribuciji električne energije, toplote, rashlade energije, nisko-ugljeničnih gasova ili CO_2“.

Dodjeljivanje zelenog finansiranja za prilagođavanje klimatskim promjenama zasniva se na mjerljivim rezultatima otpornosti projekta na negativan uticaj ekstremnih vremenskih pojava i time čine ceo projekat otpornijim na klimatske promjene.

Kontakt za Kompaniju

Dragan Perunović
email: dragan.perunovic@cges.me
phone: +382 20 407 646
website: www.cges.me
Bulevar Svetog Petra Cetinjskog br. 18, Podgorica, Crna Gora

Tehnička saradnja i grant finansiranje

Sredstva tehničke saradnje obezbijeđena su za ekološku i društvenu dubinsku analizu.

Takođe, predviđa se dodatna tehnička pomoć za podršku Kompaniji u procjeni spremnosti CGES-a za uspostavljanje regionalnog dnevnog tržišta u režimu raspoloživog kapaciteta prenosa (alokacija prekograničnih kapaciteta), u cilju integracije OIE i regionalne trgovine, u skladu sa procesom evropskih integracija države.

Opšte informacije o tranziciji

Dodatne informacije o pristupu EBRD-a u oblasti mjerenja uticaja tranzicije su dostupne ovdje.

Poslovne prilike

Za poslovne prilike ili nabavku, kontaktirajte kompaniju klijenta.

Za mogućnosti poslovanja sa EBRD (koje nijesu vezane za nabavku) kontaktirajte:

Tel: +44 20 7338 7168

Email: projectenquiries@ebrd.com

Za projekte u javnom sektoru, posjetite EBRD Nabavka:

Tel: +44 20 7338 6794
Email: procurement@ebrd.com

Opšti upiti

Konkretni upiti mogu biti upućeni putem EBRD Obrasca za upite.

Politika zaštite životne sredine i socijalna politika (ESP)

Politika zaštite životne sredine i socijalna politika (ESP) i odgovarajući Uslovi za realizaciju (UR) utvrđuju načine na koje EBRD sprovodi svoje odredbe za razvoj „ekološki prihvatljivog i održivog razvoja“. ESP i UR uključuju posebne odredbe kojih klijenti treba da se pridržavaju sa primjenjivim uslovima iz nacionalnih zakona u oblasti javnih informacija i konsultacija, i uspostavlja žalbeni mehanizam za prijem i lakše rješavanje pritužbi i žalbi zainteresovanih strana, pogotovo pitanja vezanih za učinak klijenta i projekta u oblasti životne sredine i socijalnih pitanja. Srazmjerno prirodi o obimu rizika i uticaja projekta na životnu sredinu i socijalna pitanja, EBRD dodatno zahtijeva od svojih klijenata da po potrebi objavljuju informacije o rizicima i uticajima koji proizilaze iz projekta, ili da preduzmu smislene konsultacije sa zainteresovanim stranama i razmotre i odgovore na povratne informacije koje dobiju od njih.

Više informacija o praksama EBRD-a u ovoj oblasti navedeno je u ESP.

Integritet i usklađenost sa regulativom

Kancelarija Glavnog službenika za usklađenost sa regulativom (OCCO) EBRD-a promoviše dobro upravljanje i osigurava primjenu najviših standarda integriteta u svim aktivnostima Banke u skladu sa najboljom međunarodnom praksom. Detaljna analiza vezana za integritet se sprovodi za sve klijente Banke kako bi se osiguralo da projekti ne predstavljaju neprihvatljiv rizik po integritet ili reputaciju Banke. Banka vjeruje da je identifikovanje i rješavanje pitanja tokom faza odobrenja projekta najefikasnije sredstvo za obezbjeđivanje integriteta transakcija Banke.

OCCO igra ključnu ulogu u ovim naporima zaštite, a takođe pomaže u praćenju rizika po integritet projekata u periodu nakon ulaganja.

OCCO je takođe odgovorna za sprovođenje istrage na osnovu navoda o prevari, korupciji i nedoličnom ponašanju za projekte koje finansira EBRD. Svako, bilo unutar

ili izvan Banke, ko sumnja na prevaru ili korupciju, treba da podnese pisani izvještaj Glavnom službeniku za usklađenost sa regulativom putem elektronske pošte na compliance@ebrd.com. OCCO će postupati po svim prijavljenim pitanjima radi daljeg praćenja. Svi izvještaji, uključujući anonimne izvještaje, će biti pregledani. Izvještaji se mogu dostaviti na bilo kojem jeziku Banke ili jeziku zemalja u kojima Banka posluje. Pružene informacije moraju biti navedene u dobroj vjeri.

Politika pristupa informacijama (AIP)

Politika pristupa informacijama (AIP) utvrđuje kako će EBRD objavljivati informacije i konsultovati se sa zainteresovanim stranama kako bi promovisala bolju svijest i razumijevanje njenih strategija, politika i operacija nakon stupanja na snagu 1. januara 2020. godine. Molimo posjetite stranicu Politike pristupa informacijama kako biste saznali koje informacije su dostupne na internet stranici EBRD-a.

Posebne zahtjeve za dobijanjem informacija možete uputiti putem EBRD Obrasca za upite.

Nezavisni projektni mehanizam odgovornosti (IPAM)

Ukoliko su napori za rješavanje problema vezanih za životnu sredinu, socijalna pitanja ili objavljivanje podataka od strane Klijenta ili Banke neuspješni (npr. putem žalbenog mehanizma Klijenta na nivou projekta ili direktnim angažovanjem sa rukovodstvom Banke), pojedinci i organizacije mogu da pokušaju rješavanje problema kroz EBRD nezavisni projektni mehanizam odgovornosti.

IPAM nezavisno preispituje pitanja Projekata za koje se smatra da su nanijeli (ili bi mogla da nanesu) štetu. Svrha ovog mehanizma je: da podrži dijalog između zainteresovanih strana na Projektu kako bi se riješila pitanja vezana za zaštitu životne sredine, socijalna pitanja i javno objavljivanje; da utvrdi da li je Banka poštovala svoju Politiku zaštite životne sredine i socijalnu politiku ili odredbe svoje Politike pristupa informacijama koje su specifične za Projekat; i, gdje je primjenjivo, da riješi bilo koje postojeće nepoštovanje ovih politika, istovremeno spriječavajući buduće nepoštovanje propisa od strane Banke.

Molimo vas da posjetite internet stranicu Nezavisnog projektnog mehanizma odgovornosti da biste saznali više o IPAM-u i njegovom mandatu; načinu podnošenja žalbe; ili kontaktirajte IPAM putem adrese e-pošte ipam@ebrd.com za smjernice i više informacija o IPAM-u i o načinu podnošenja žalbe.